İslâm'ın Süvarisi

MİKDÂD B. AMR

Radîyallahu Anhu

إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ، وَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ سَمِّهِمْ لَنَا؟ قَالَ :عَلِيٌّ مِنْهُمْ يَقُولُ ذَلِكَ ثَلَاثًا وَأَبُو ذَرٍّ، وَالْمِقْدَادُ، وَسَلْمَانُ

"Allah bana ashâbımın içerisinden özel olarak dört kişiyi sevdiğini bildirip, benim de onları sevmemi emretti. Dediler ki: 'Kimdir onlar Ey Allah'ın Resûlü?" Dedi ki: "Ali onlardandır. (Üç kez) Diğerleri ise Ebû Zer, Mikdâd ve Selmân'dır."

(Tirmizî, *Menâkıb*, 67)

"Allah'ım senden tek isteğim, aziz olan bu dinin kıyamete kadar aziz kalmasıdır. Allah'ım, ben öleyim; ama İslâm'ın zillete düştüğünü görmeyeyim."

Mikdâd b. Amr (ra)

(Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, I, 176)

Adı	Mikdâd b. Amr
Anlamı	Demir kesme aleti
Künyesi	Ebû Ma'bed/ *Ma'bed'in babası*
Lakabı	Fârisü Resûlillah/*Resûlullah'ın süvarisi*
Baba Adı	Amır b. Sa'lebe
Anne Adı	Tespit edilemedi.
Kabilesi	Behrâoğulları/Yemen
Doğum Yeri	Kindelilerin Yurdu/Yemen
Doğum Yılı	N. Öncesi, 25/ Miladî, 585
İslam'a Girişi	Nübüvvetin ilk günleri
Sohbet Süresi	23 yıl
Rivayeti	42
Savaşları	Bedir, Uhud, Hendek, Hayber, vs.
Görevleri	Komutanlık, süvarilik
Vefat Yeri	Baki Kabristanlığı /Medine
Vefat Yılı	Hicrî, 33/ Miladî, 653
Vefat Yaşı	69

İslâm'ın Süvarisi
MİKDÂD B. AMR
(Radîyallahu Anhu)

Bizleri yeryüzünün en asil, en bahtiyar, en yiğit ve en ideal örnekleri olan sahâbe neslinin arkasına düşüren ve o nesil içerisinden bir güzel insanı, bir sahâbî efendimizi tanımak ve anlamak için azim ve gayret bahşeden Rabbimize sonsuz hamdler olsun.

O sahâbî efendilerimizi yetiştiren Âlemlere Rahmet olarak gönderilen Efendimiz'e, önderimize, rehberimize, en güzel örneğimize salât ve selam olsun.

82 İl 82 Sahâbî denilerek yola çıkıldı. Elhamdullilah 31. programa erişildi. Bugün burada Uşak'ımızda, Evliya Çelebi'nin ifadesi ile Uşşak'ta, yani âşıklar diyarında[1] bir âşık sahâbîye konuk olacağız. Mikdâd b. Amr diyecek onun aşkını ve sevdasını anlamaya çalışacak ve onun dünyasından dünyamıza izler taşımanın gayretini vereceğiz.

Mikdâd b. Amr ve Aşk

Mikdâd b. Amr (ra) ve aşk desek, neler söylememiz gerekir biliyor musunuz? Birincisi, o -tabir ne kadar doğru bilemiyorum ama- delicesine bu dine ve tabi olduğu risaletin davasına âşıktır. Bakın o, bu aşkını nasıl ifade ediyor: *"Allah'ım senden tek isteğim, aziz olan bu dinin kıyamete kadar aziz kalmasıdır. Allah'ım, ben öleyim ama İslâm'ın zillete düştüğünü görmeyeyim."*[2] Aşk olmazsa bu söz öyle kolay söylenecek bir söz müdür? Söz kolay söylense bile altının bir ömür doldurulması ve bu iddiayı ispat edecek şeyler ortaya

[1] Mehtap Özdeğer, "Uşak", *DİA*, XLII, 222-223.
[2] Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, I, 176.

konması öyle kolay bir durum mudur? Ama bakın onun iman üzere yürüdüğü 44 yıllık hayatına nasıl bu dini kendine maşuk edindiğini, nasıl bu aşkı için de yüzlerce iş ortaya koyduğunu göreceksiniz.

Mikdâd b. Amr ve aşk dediğimizde aklımıza gelmesi gereken ikinci husus; onun Resûlullah'a (sas) karşı duyduğu sevda ve Resûlullah'ın (sas) ona karşı duyduğu sevginin boyutudur. Birazdan hayat defterinin sayfalarını çevirdiğimizde göreceksiniz, nasıl bir sevgisi var Efendimiz'e (sas) karşı. Hepsi bir tarafa Bedir'e giderken söylediği o müthiş söz bile tek başına yeter, onun sevgisini anlamaya. Peki, Efendimiz'in (sas) ona karşı sevgisi nasıl? Bunun da onlarca örneği var; ama sadece şu hadis bu sevgiyi anlamamız açısından yeterlidir. Ne diyor biliyor musunuz Efendimiz (sas) ? "**Allah bana dört kişiyi sevmemi emretti. Kendisinin de onları sevdiğini bana bizzat bildirdi.** Dediler ki: 'Kimdir onlar Ya Resûlullah! Adlarını bize söyler misin?' Buyurdu ki: **Ali onlardandır;** -Bunu üç kez tekrar etti- **diğerleri, Ebû Zer, Mikdâd ve Selmân'dır. Rabbim bunları sevmemi emretti ve kendisinin de onları sevdiğini bana bildirdi.**" [3]

Hadisi anladınız değil mi? Sadece Efendimiz'in (sas) sevgisi değil, Rabbü'l-Âlemin olan Allah'ın sevgisini de kazanan ve bu sevgiyi Resûlullah'ın (sas) lisanı ile duyan biri Mikdâd b. Amr...

Onun aşkı dediğimizde aklımıza gelmesi gereken üçüncü bir husus ise, sahâbe içerisinde bazı isimler vardı ki onlar birbirlerini âşıklar gibi sever ve birbirlerinden hiç ayrılmazlardı. Özellikle şu dört isim, hani derler ya, yedikleri içtikleri ayrı gayrı değildir; işte şu dört isim öyleydi. Hz. Ebû Zer, Ammar b. Yasir, Selmân-ı Fârisî ve Mikdâd b. Amr. Bu dördü birbirlerinden hiç ayrılmaz, bu dördü Hz. Ali'nin etrafından hiç ayrılmazlardı. Bu sahâbe projesini hazırlarken, illerde anlatacağımız sahâbî efendilerimizi tespit ederken, kabirleri o ilde olanları, makamları orada olanları, fetihlere katılanları, bir şekilde o ilden geçenleri ya da orada bir müddet ikamet edenleri öncelledik, bunlar yoksa o il ile bir şekilde ilişkilendirdik. Sıra Uşak'a gelince, açıkçası biraz zorlandık. Çünkü buraya başka bir sahâbî efendimizi de seçe-

[3] Tirmizî, *Menâkıb*, 20.

bilirdik. Yine Uşak, yani aşıklar diyarı ismini öne çıkarıp, sahâbe içerisinde aşk ve sevda adına destan yazan bir ismi burada anlatabilirdik. Ama böyle yapmadık. Aslına bakarsanız, Mikdâd b. Amr'ı Mersin'de anlatmalıydık. Çünkü Mersin'de Hz. Mikdâd'a nispet edilen bir kabir/makam var. Ancak biz, Mersin'de yine bazı sebeplerden dolayı Ümmü Süleym validemizi anlatarak, özellikle Uşak'a, Hz. Mikdâd'ı bıraktık. Sebebine gelince, Afyon'da Hz. Ebû Zer'i, Kütahya'da Ammar b. Yasir'i anlatınca, birbirlerini seven bu güzel insanları birbirlerinden ayırmamak için Uşak'ta Hz. Mikdâd demek istedik, onun için Mikdâd b. Amr, Uşak'ın nasibi oldu, Uşaklılarda onun nasibi oldu. Allah, hepimizi o büyük insanın, o büyük kametinden nasipdar eylesin, onun aşkından ve sevdasından bizleri de nasiplendirsin inşallah.

Mikdâd b. Amr Dediğimizde Aklımıza Neler Gelir?

Mikdâd b. Amr dediğimiz zaman, sahâbe efendilerimiz içinden ilklerden, öncülerden, yiğitlerden, kahramanlardan, komutanlardan biri demiş oluruz.

Mikdâd b. Amr dediğimiz zaman, çok farklı bir kişiliği ile çok farklı bir hayatı ile bize saâdet dünyasından, çok önemli mesajları duyuran biri demiş oluruz.

Mikdâd b. Amr dediğimiz zaman, 23 yıl Hz. Peygamber'in (sas) arkasından bir gölge gibi yürüyüp, her işinde Allah (cc) ve Resûlü'nü (sas) razı eden biri demiş oluruz.

Mikdâd b. Amr dediğimiz zaman, nerede ne iş varsa, sağına soluna bakmayıp, ben deyip ortaya atılan biri demiş oluruz.

Mikdâd b. Amr dediğimiz zaman, Efendimiz'in (sas) vefatından sonra da yaşadığı üç halife döneminde kendine biçilen rolün hakkını yerine getiren biri demiş oluruz. Yani 69-70 yıllık uzun ve bereketli hayatının hepsini istikamet üzere yaşamış, istikrarı ve özellikle de Müslüman olduktan sonra ihlâsı hayatının esası kılmış biri demiş oluruz.

Öyleyse gelin onun hayat defterinin sayfalarını beraberce çevirilim.

İslâm'ın Süvarisi Mikdâd b. Amr

Serlevhamız *İslâm'ın süvarisi Mikdâd b. Amr* olacak. Neden peki bu serlavha? Çünkü Mikdâd b. Amr, iman ettiği günden itibaren hep atın sırtındadır. Ona *"Farisü Resûlillah"* denmiştir;[4] Resûlullah'ın atlısı, süvarisi... Onu Resûlullah'ın (sas) süvarisi ve bu aziz dinin süvarisi kılan şey, bir ömür inandığı din adına ortaya koyduğu gayret ve çabadır.

İman ettiğinde yaşı 25, vefat ettiğinde yaşı 69'dur. O iman yolunda 44 yıl, İslâm'ın aziz kalması adına atının üzerinden hiç inmemiştir. Yaş 69; hastalıktan şişmanlamış, karnında yağlar birikmiş; artık bedenini taşıyamaz bir hale gelmiştir, böyle olduğu için evinde yatmak durumunda kalmış ve çok geçmeden bu halde de vefat etmiştir.[5] 44 yıl İslâm'ın aziz olması için atından inmeyen birine her halde söylenilecek en güzel serlevha, *İslâm'ın süvarisi Mikdâd b. Amr,* olacaktır. O, bu aziz din için koşmuş, terlemiş, gözyaşı dökmüş, yaptığını hiçbir zaman yeterli görmeyerek hep daha fazlasını istemiş, daha fazlasını yapmak adına gayret içerisinde olmuştur. Peki, kimdir İslâm'ın bu asil ve izzetli evladı?

Hayat Defterinin Sayfalarını Aralarken

Aslen Yemenli olup Behra kabilesine mensuptur. Babası Amr b. Sa'lebe'dir. Amr, kabilesinin içerisinde iken, bir cinayet işler ve kabilesini terk ederek Arapların başka meşhur bir kabilesi olan Kindelilere sığınır. Mikdâd, Kindelilerin içerisinde doğar. Doğum tarihi miladî 585'dir.[6] Dolayısı ile nübüvetten 25 yıl önce doğmuştur; yani Efendimiz'den (sas) 15 yaş küçüktür. Çocukluğu, gençliği Kindelilerin içerisinde geçer Mikdâd'ın... Çocukluktan beri cesareti, korkusuzluğu ve güçlülüğü dikkat çeker. Takriben 20'li yaşlara yaklaştığında; bir gün Kindelilerin liderlerinden olan Ebû Şemr b. Hucr ile aralarında bir tartışma olur; Mikdâd ortada olan bir haksızlığa sessiz kalamaz, elindeki kılıç ile Ebû Şemr'e vurarak, onu yaralar. Tüm Kindeli-

[4] Mustafa Ertürk, "Mikdâd b. Amr", *DİA*, XXX, 49.
[5] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 182; İbn Hacer, *el-İsâbe*, III, 1882.
[6] İbn Hacer, *el-İsâbe*, III, 1881; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, V, 242; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, IV, 42.

ler ayaklanıp, onu öldürmek isterler, o da ailesini terk edip kaçmak zorunda kalır ve Mekke'ye gelir.

Mekke'ye gelince Esved b. Abdüyeğus'a[7] sığınır.[8] Bu zat kimdir biliyor musunuz? Efendimiz'in (sas) dayısının oğludur. Efendimiz'in (sas) dayısı ve teyzesi pek bilinmez; bu alan biraz karışık ve ihtilaflı olduğu için kimseler bu alanda net bir şeyler söylemez. Bu vesile ile size birkaç cümle ile Efendimiz'in (sas) anne tarafını anlatalım. Efendimiz'in (sas) annesi Âmine validemizin ana-baba bir kardeşi yoktur. Ancak baba bir kardeşleri vardır; babası Vehb b. Abdümenaf'm[9] ismini tespit edemediğimiz bir hanımdan; Abdüyeğus ve Fürey'a isminde iki çocuğu olmuştur. Yani Abdüyeğus, Efendimiz'in (sas) dayısı,[10] Fürey'a ise teyzesidir.[11] Dayısı Abdüyeğus ne yazık ki Müslüman olmamıştır; Efendimiz (sas) çok uğraşmışsa da bu inkârcı dayıyı imana taşıyamamıştır. Efendimiz'in (sas) amcası Ebû Talib için ne kadar uğraştığını biliyorsunuz, aynen öyle de bu dayısı için uğraşmış, ama hidayet ne amca Ebû Talib'e ne dayı Abdüyeğus'a nasip olmamıştır. Ancak teyzesi Fürey'a iman etmiştir.[12] Teyzesi hakkında çok fazla malumatımız yok.

Dayısı Abdüyeğus'un ise iki oğlu olmuştur. Bunlardan biri Erkam diğeri ise Esved'dir. Efendimiz'in (sas) bu iki dayıoğlundan Erkam hakkında da fazla bir bilgimiz yok; ancak Erkam'ın Abdullah ve Abdurrahman adında iki oğlu olmuştur ki ikisi de İslâm tarihinde isimlerinden söz ettirmişlerdir.[13] Diğer dayıoğlu Esved'e gelince, Esved geç de olsa iman etmiş ve iman üzere vefat etmiştir.[14] Onun da Abdurrahman, Muhammed ve Halide isimli çocukları olmuş, üçü de Müslüman olmuştur. Hatta Efendimiz (sas) ne zaman

[7] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 354-355.
[8] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 179; İbn Hacer, *el-İsâbe*, III, 1881.
[9] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 50, 51.
[10] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 242-243.
[11] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 244-245.
[12] İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2608; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, VII, 230.
[13] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 356-357.
[14] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 354-355.

Halide'yi görse, dayısının torunu olduğu için ona: **"Ya Haletî/Teyzeciğim!"**[15] diye hitap ettiğini kaynaklarımız bize naklederler.

İşte Mikdâd, Mekke'ye gelince Efendimiz'in (sas) dayısının oğlu olan bu Esved'e sığınmış; Esved de onu kabul ederek ona çok yakın bir ilgi göstermişti. Aradan birkaç yıl geçmeden bu ikisi öyle birbirlerini sevmişlerdi ki Esved, onu kendi oğlu gibi saymış ve oğlu olduğunu insanlara ilan etmişti. Bundan dolayı da ona artık, Mikdâd b. Amr değil, Mikdâd b. Esved denilmişti.[16] Evlatlık hukukunu belirleyen Ahzâb Sûresi'ndeki ayetler[17] nazil olana kadar da insanlar hep Mikdâd'ı böyle çağırmışlardı; ne zaman ki bu ayetler nazil oldu; o zaman Mikdâd asıl babasına nispet edilerek İbn Amr şeklinde çağrılmaya başlandı. [18]

Mikdâd, böyle bir halde iken, yaşı 25'lere vardığında, yanında kaldığı Esved'in halasının oğlu olan Muhammed'in (sas) vahye muhatap olduğunu duydu. Daha ilk günler; eğer Mikdâd'ın kızı Kerime'nin rivayetini kabul edersek,[19] ancak 6 kişi daha Müslüman olmuştur. Mikdâd, ilk günler hemen Efendimiz'in (sas) huzuruna gelir; ondan işin mahiyetini öğrenir ve o an iman ettiğini beyan eder ve 7. Müslüman olarak tarihe geçer.[20] Artık onun için bambaşka bir dönem başlamıştır.

İman Herşeyi Değiştiriyor

Mikdâd b. Amr ilk günden itibaren Dârü'l-Erkâm'da yerini alır; 6 yıl dışarıda Mekkelilerin en acımasız baskı ve işkencelerine muhatap olurken, içeride, o güzel nebevi potada Kur'ân'ın hakikatleri ile yoğrulur durur. O da birçok zayıf ve kimsesiz Müslümanlar gibi dayanılmaz işkencelerle karşıla-

[15] İbn Hacer, *el-İsâbe,* IV, 2478, 2479; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* VII, 79.
[16] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 179; İbn Hacer, *el-İsâbe,* III, 1881.
[17] *"Onları (evlât edindiklerinizi) babalarına nisbet ederek çağırın. Allah yanında en doğrusu budur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, bu takdirde onları din kardeşleriniz ve görüp gözettiğiniz kimseler olarak kabul edin. Yanılarak yaptıklarınızda size vebal yok; fakat kalplerinizin bile bile yöneldiğinde günah vardır. Allah bağışlayandır, esirgeyendir."* Ahzâb 33/5.
[18] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 179; İbn Hacer, *el-İsâbe,* III, 1881.
[19] İbn Hacer, *el-İsâbe,* III, 1881.
[20] İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* IV, 43.

şır. Ateşte kızgınlaştırılmış demir yelekler giydirilerek, küfre dönmesi istenir; ama her seferinde Mikdâd, imamını ikrar ederek, kendisine işkence yapanları çılgına çevirir. 6. yılın sonunda artık baskılar, işkenceler dayanılmaz boyuta gelince, o da birçokları gibi Cafer b. Ebî Talib'in rehberliğinde II. Habeşistan hicretine katılır. Bu hicrette 83 erkek, 18 kadın, 101 kişi vardır,[21] bunlardan biri de Mikdâd b. Amr'dır.[22] O da iman davası adına Mekke'yi, işini, gücünü terk eder ve deniz aşırı bir ülke olan Habeşistan'a gider. Orada bir müddet kalır, ne kadar kaldığını tam olarak bilmiyoruz; ancak birkaç sene sonra Mekke'ye döndüğü kesindir. Efendimiz'den (sas) daha fazla ayrı kalamaz ve birkaç yıl sonra geri Mekke'ye döner ve Medine'ye hicrete kadar da Mekke'de kalır.[23]

Hicret'ten Medeniyete

Nübüvvetin 13. yılı, Yesrib'in kapıları imana açılınca, Mekkeli Müslümanlar gruplar halinde Yesrib'e hicret eder; geriye sadece Efendimiz (sas), Hz. Ebû Bekir, Hz. Ali ve bunların aileleri ile hicrete güç yetiremeyen zayıf ve yoksul Müslümanlar kalmıştır. En sonunda Efendimiz (sas), Hz. Ebû Bekir ile hicret eder, Hz. Ali de onların arkasından gider. Ancak Mikdâd b. Amr, o ana kadar halen hicret edememiştir. Çünkü onun ne hicret edecek imkânı ne binecek bir atı ne katılacak bir kervanı vardır. Onun gibi Müslüman olup kalanlardan biri de Utbe b. Ğazvan'dır. Bu iki Müslüman günlerce kafa kafaya verip nasıl hicret edeceklerine dair planlar yaparlar; ama bir türlü yol bulamazlar. En son duyarlar ki İkrime b. Ebî Cehil ticari bir kervan ile yola çıkacak ve Medine yakınlarından geçecek; hemen bu ikisi bu kervana dâhil olmaya karar verirler, kervan sahibinden izin alarak, onlarla beraber yola çıkarlar. [24]

Efendimiz (sas) Medine'ye gelir gelmez, birkaç önemli işten sonra bir istihbarat ağı kurmuş, bunun başına da Talha b. Ubeydullah ile Saîd b. Zeyd'i

[21] Hicrete katılanların isimlerini görmek için bkz. İbn Hişâm, *es-Sîre,* I, 434-435.
[22] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 179, İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* V, 242.
[23] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 179, İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* V, 242.
[24] İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* V, 242.

geçirmiştir.[25] Kurduğu bu istihbarat ağı ile yola çıkan Mekke kervanından haberdar olur ve hemen amcasının oğlu Ubeyde b. Hâris'in komutasında bir müfreze göndererek kervanın vurulmasını ister. Müfreze kervanın yolunu kesmeye çalışırken, küçük bir çatışma olur. Sa'd b. Ebî Vakkas, ilk kez bu birlikte İslâm adına ok kullanır; oluşan o kargaşa durumundan istifade ederek, kervanda bulunan iki Müslüman kaçar ve İslâm müfrezesine katılarak Medine'ye ulaşırlar.[26] Böylelikle, Mikdâd ve Utbe zorlu bir yoldan sonra Medine'de Efendimiz'e (sas) kavuşurlar.

Efendimiz (sas) onları karşısında görünce çok sevinir, onlara sarılır ve hasret giderir. Daha sonra muhacir-ensâr kardeşleştirmesinde geç kalan Mikdâd'ı, bir rivayete göre Abdullah b. Revaha'ya,[27] bir diğer rivayete göre, Cebbar b. Atik'e[28] başka bir rivayete göre ise Cebbar b. Sahr'a kardeş kılar.[29] O günden sonra Mikdâd b. Amr için Medine hayatı başlar. O da diğer sahâbîler gibi o güzel beldeye alışmaya çalışır, bir taraftan da Suffa mektebinde talebeliğe başlar, öğrenme ve öğretme adına gayret içerisinde olur.[30]

Sabır, Sebat ve Cihad

Ancak onun öğrendikleri ve öğrettikleri pek de kâğıt kalemle olan şeyler değildir. O da aynen Berâ b. Mâlik gibi bilek adamıdır, iş adamıdır. İşi elindeki kılıç ile İslâm'ın izzetini savunmak ve onu korumaktır. Mikdâd b. Amr, bir taraftan Suffa'ya gelip giderken, bir taraftan da kimselere yaslanmadan geçimini devam ettirmenin gayretini verir. Çok zeki birisidir, az zamanda durumunu düzeltir, ticarette de başarılı olur; elde ettiği kazançla kendine *Sebha* ismini verdiği çok güzel bir at alır. [31]

Hicretin ilk yılında Efendimiz (sas) Harrar seriyyesine sahâbeyi gönderirken; elindeki beyaz sancağı, taşıması için Mikdâd'a verir. Mikdâd, İslâm'ın

[25] Muhammed Emin Yıldırım, *Yaşayan Şehit Talha b. Ubeydullah*, s. 48- 49.
[26] İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 242.
[27] İbn Hacer, *el-İsâbe*, II, 1044.
[28] İbn Habib, *el-Muhabbar*, s. 73.
[29] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 179.
[30] İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, V, 242.
[31] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 180; İbn Hacer, *el-İsâbe*, III, 1882.

ilk sancaktarlarından biri olarak bu sefere katılır ve görevini tam anlamı ile yerine getirerek Medine'ye döner. [32]

Hicretin 2. yılı Ramazan ayının başları, Bilâl Bedir'e katılmak için sahâbeyi davet ederken, Mikdâd b. Amr, bu davete atı ile beraber katılacaktır. O gün Bedir'e doğru yürüyen 313 askerden iki veya üç tanesi atlıdır; onlardan biri Zübeyr b. Avvam, biri Mersed b. Ebî Mersed ve diğeri Mikdâd b. Amr'dır.[33] Efendimiz (sas) Bedir'e yaklaşılan bir yerde artık savaşın kaçınılmaz olduğunu görünce askerleri ile istişare etmeye başlayacaktır. Çünkü Medine'den çıkış amacı savaş değil, kervanı vurmaktır; kervan ise Ebû Süfyan'ın başarılı manevrası ile kaçıp gitmiş, şimdi karşıda 1000 kişilik güçlü bir ordu vardır. O güne kadar ensârdan da Medine'nin savunması için biat alınmış, dışarıdaki bir savaş için daha hiç konuşulmamıştır.

Kur'ân'ın *yevmü'l-furkân* dediği[34] Bedir gazvesine çıkılan 313 kişinin 74'ü muhacirlerden, 239 kişisi ise ensârdan oluşuyordu. [35] Ebû Süfyan, kervanı başarı ile Mekke'ye vardırınca hem Müslümanlar tarafından hem Kureyşliler tarafından bazıları geri dönme fikirlerini beyan etmişlerdi. Efendimiz'in (sas) fikri ise madem buraya kadar geldik, madem Kureyş büyük bir ordu ile karşımızda, 13 yıllık Mekke hayatının o zorlu sürecinin bir faturasını onlara ödetmek ve özellikle hicret sırasında mallarına ve mülklerine el koyan Mekke'ye bunun bedelinin hiç değilse bir miktarını ödetmek için onlarla savaşmaktı. [36] Ama yine de sahâbenin bu konudaki fikrini öğrenmek istiyor, özellikle de ensârın fikrini önemsiyor, çünkü hem ordusunun üçte ikisi onlardan oluşuyordu hem de ensâr Medine'de Efendimiz'i (sas) savunacaklarına dair Akabe'de söz vermişlerdi, Medine dışında değil. Bundan dolayı da Efendimiz (sas) tüm sahâbeyi topladı ve onlara savaş konusunda fikirlerini sordu.

---

[32] İbn Sa'd, *Tabakât*, II, 3.

[33] Vâkıdî, *Kitabü'l-Meğâzi*, I, 62.

[34] *"Şunu iyi bilin ki ganimet olarak aldığınız her şeyin beşte biri Allah'a ve Resûlü'ne; dolayısıyla yakınlara, yetimlere, muhtaçlara ve yolda kalmışlara aittir. Eğer siz, Allah'a ve hakkın batıldan ayrıldığı o gün, (yevmü'l-furkân) kulumuza indirdiklerimize inanıyorsanız (bu paylaşıma uyarsınız): Zira Allah her şeyi yapmaya kadirdir."* Enfâl 8/41.

[35] el-Mes'ûdî, *et-Tenbih*, s. 237; İbn Sa'd, *Tabakât*, II, 17.

[36] Belâzürî, *Ensabü'l-Eşrâf*, I, 293.

Bedir'in Öncesinde Yapılan İstişare

Efendimiz (sas) o kutsî yürüyüşün içerisinde olan tüm sahâbeyi huzurunda topladı, onlara bazı şeyleri hatırlattıktan sonra savaş için ne düşündüklerini sordu. İlk görüşünü beyan eden elbette Hz. Ebû Bekir oldu. O dedi ki: *"Ya Resûlullah! Bizler sana inandık, sana teslim olduk. Ne dersen, nasıl bir karar alırsan, savaşsa savaş, dönmekse dönmek, bize düşen senin emrini yerine getirmektir."* [37] Efendimiz (sas) her zaman Hz. Ebû Bekir'in sözünden hoşnut olurdu, o günde söylenen bu sözlerden hoşnut oldu.

Daha sonra yine sahâbeye görüşlerini sordu, bu sefer ayağa kalkan Efendimiz'in (sas) solunun adamı, sözde ikinci adamı olan Hz. Ömer oldu. Hz. Ömer de dedi ki: *"Ya Resûlullah! İşte kılıçlarımız, işte biz. Bizler hepimiz senin elindeki kılıç gibiyiz. Bizleri nasıl istersen öyle kullan ya bizleri çek ve savaş ya bizleri kınına sok ve geri dön, sen bilirsin. Her iki durumda da bizden en ufak bir itiraz duymayacaksın."* Efendimiz (sas) bu cevaptan da memnun oldu; ama yine sahâbeye fikrini sormaya devam etti. [38]

Bu sefer ayağa kalkan Mikdâd b. Amr oldu. Mikdâd ayağa kalktı ve dedi ki: *"Ya Resûlullah! Allah sana ne emrediyorsa sen onu yap. Vallahi biz hep senin sağında, solunda, önünde ve arkanda olacağız. Biz asla Benî İsrail'in, peygamberleri Musa'ya dedikleri gibi: 'Ey Musa! Sen ve Rabbin gidin savaşın biz burada seni bekliyoruz'*[39] *dedikleri gibi demeyeceğiz. Bizim sözümüz: 'Ya Resûllullah sen git biz de arkandan gelelim, sen yürü biz de seninle beraber yürüyelim' olacaktır."*[40] Efendimiz (sas), Mikdâd'ın bu sözüne de çok sevindi, ona hayır dualarında bulundu.[41] Abdullah b. Mes'ûd bu olayı bize naklederken diyor ki: "Mikdâd fikrini söyleyince Efendimiz (sas) o kadar memnun oldu ki vallahi ben kendi kendime dedim ki keşke bu sözlerin sahibi ben

[37] Taberî, *Tarih*, II, 273; Beyhakî, *Delâil*, III, 34.
[38] Taberî, *Tarih*, II, 273; Beyhakî, *Delâil*, III, 34.
[39] Mâide 5/24.
[40] İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 267; İbn Esîr, *el-Kâmil*, II, 120.
[41] Buhârî, *Meğâzî*, 4; *Tefsir*, 5.

olsaydım, keşke bu sözleri ben söyleseydim de Efendimiz'den (sas) o hayır dualarını ben alsaydım."[42]

Olayın devamında Efendimiz (sas) bir daha sahâbeye fikrini sordu. Allah Resûlü'nün (sas) burada ısrarla fikir sormasının maksadını ensârın yiğitlerinden, vefatı ile arşı titreten, meleklerin saf saf cenazesine iştirak ettikleri Sa'd b. Muâz anlamıştı. Bu sefer Sa'd ayağa kalktı ve söz istedi. Efendimiz (sas) müsaade etti, Sa'd dedi ki: *"Ya Resûlullah! Herhalde sen Ensâr'ın bu konudaki fikrini öğrenmek istiyorsun."* Efendimiz (sas) mübarek başını sallayarak 'evet' dedi. Sa'd devam etti: *"Ya Resûlullah! Bizler sana iman ettik, Akabe'de el uzatıp söz verdik. Ne yaparsan yap, biz seninle beraberiz. Vallahi ya Resûlullah! Bize işaret etsen ve desen ki dalın şu Kızıldeniz'e bizden hiçbiri geri durmayacak, arkalarına dahi bakmadan senin emrini yerine getirme adına denize dalacaktır. Yürü Ya Resûlullah! Yürü bizi ancak arkanda bulacaksın, yürü ve bizi Allah'ın bereketine ulaştır."* [43]

Sa'd konuştukça Efendimiz'in (sas) yüzünde güller açıyor, o mübarek veçhesi pırıl pırıl parlıyordu. Efendimiz (sas) orada Sa'd'a bu büyük teslimiyetinden dolayı teşekkür etti ve ona da hayır dualarında bulundu.[44]

Yiğitler Bedir Meydanında

Bu konuşmaların ardından Bedir'in meydanına gelindi. Efendimiz (sas) 313 askerini o meydanda konuşlandırmak için harekete geçti. Allah Resûlü (sas) ordusunu düzenlemek için askerlerinin arasında dolaşmaya başladı. Efendimiz (sas) askerlerini okçular ve piyadeler diye ikiye ayırmıştı. Piyadeler tek bir saf olacak, namazda duruyormuş gibi omuz omuza verip duracaklar. Arkalarında ise okçular çömelecek ve gizlenecekler. Düşman okların menziline girince, ayaktakiler bir adım geri çekilecek, okçular gelen düşmanı ok yağmuruna tutacaklar.[45] Müthiş bir taktikti bu ve Allah Resûlü (sas) şimdi elinde asası, ordusunun namazdaki gibi düzgün saf tutmaları-

[42] İbn Seyyidinnâs, *Uyûnü'l-Eser,* I, 247.
[43] İbn Hişâm, *es-Sîre,* II, 267; İbn Esîr, *el-Kâmil,* II, 120.
[44] İbn Seyyidinnâs, *Uyûnü'l-Eser,* I, 247; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* III, 262.
[45] İbn Kesîr, *el-Bidâye,* III, 271.

nı sağlıyordu. Gerçi sahâbe namazdaki saftan dolayı, cihad meydanında saf tutmakta zorlanmıyordu. Onlar mihraba alışıklardı. Onlar beş vakit Allah'ın (cc) huzurunda nefis ve şeytan ile harp ettikleri için, cihad meydanına yabancılık çekmiyorlardı. Allah Resûlü (sas) buna rağmen elinde asa ile tek tek askerlerini kontrol ediyor, safın düzgün olmasına gayret ediyordu.

Sahâbe içerisinde ensârdan biraz şişmanca biri vardı. İsmi Sevad b. Ğuziyye idi. Allah Resûlü (sas) safın insicamını bozan Sevad'ı uyardı: **"Ey Sevad! Bir adım geriye çık!"** Sevad verilen emri yerine getirdi. Bir adım geriye çıkarak safı düzeltti. Allah Resûlü (sas) safın bir ucundan diğer ucuna dönünce bir baktı ki Sevad yine bir adım öne çıkmış, uyarısını yeniledi: **"Ey Sevad! Bir adım geriye çık!"** Sevad söyleneni yeniden yaptı. Allah Resûlü (sas) yine safın öte ucuna gitti, dönerken bir de baktı ki Sevad yine bir adım önde, Efendimiz (sas) biraz gadaplandı, elindeki asayı Sevad'ın açık karnına ittirerek ve birazda sertçe: **"Sana geri çık demedim mi?"** dedi. Sevad gözleri dolu dolu olarak: "Ya Resûlullah! Canımı acıttın, asa ile karnıma ızdırap verdin" dedi. O esnada biraz gadaplanmış olan Rahmet Peygamber'i bir anda yumuşadı, asayı Sevad'a uzattı ve karnını açtı: **"Haydi sen de benim karnıma vur"** dedi. Sevad zaten o anı bekliyordu, eğildi ve Allah Resûlü'nün (sas) karnını defaatle öptü. Efendimiz (sas) Sevad'ı ayağa kaldırdı, bir de baktı ki Sevad gözyaşları içerisinde... Efendimiz (sas) merakla Sevad'a sordu: **"Ey Sevad neden böyle yaptın?"** Sevad dedi ki: *"Ya Resûlullah! Vallahi bugün şehadete ulaşacağıma inanıyorum. İstedim ki bu dünyadan son nasibim senin mübarek bedenine kondurduğum bir öpücük olsun. İstedim ki bu dünyadan son nasibim bedenimin, bedenine değmesi olsun, bunun için zaten saf düzeni bozdum; ama istediğime kavuştum. Artık gözümde senin yolunda ölmekten başka bir arzu kalmadı."* Allah Resûlü (sas) Sevad'ı dinlerken oradaki tüm sahâbe gibi gözyaşlarını tutamadı ve Sevad'ın şehadet aşkına olan hayranlığını takdir etti.[46]

Bedir böyle başladı. Efendimiz (sas) o gün ordusu içerisinde atlı olan Zübeyr'i sağa, Mikdâd'ı sola konuşlandırmıştı. İkisi de o gün kendilerine yakışanı yaparak, Müslümanları büyük bir zafere taşıdılar. Hatta o savaşta Hz. Mikdâd, elinden yaralanmış, o elini bir daha rahat bir biçimde kullana-

[46] İbn Hişâm, *es-Sîre*, III, 278; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, III, 271; Taberî, *Tarih*, II, 280.

mamıştı. Efendimiz (sas) Bedir'in sonrası herkese ganimetten pay verirken, Mikdâd'ın ve Zübeyr'in atlarını unutmamış, onların atlarına dahi ganimetten pay ayırmıştı. [47]

Öyle Bir Eve Damat Oluyor Ki!

Bedir sonrası Mikdâd b. Amr'ın yaşı neredeyse 40'lara dayanmıştır. Zorluklar, hicretler, seriyyeler ve yokluklar olduğu için o zamana kadar evlenmeye vakit bulamamıştır. Bir gün Abdurrahman b. Avf, ona: "Ya yaşın kırk oldu halen evlenmeyecek misin?" demiştir. Mikdâd da: "Evlenecek kız bulsam bir dakika durmam. Meselâ bana kızını ver hemen evleneyim" diye bir söz etmiştir. Abdurrahman b. Avf hiç beklemediği bu cevap karşısında biraz kızar, biraz değil, iyi kızar; artık o anda sinir ile ne gelirse ağzına söyler. Mikdâd, hiçbir şey söylemeden direk Efendimiz'in (sas) huzuruna gider: "Ya Resûlullah! Abdurrahman ile aramızda şöyle şöyle bir olay geçti" der. Mikdâd, anlattıkça Efendimiz (sas) tebessüm eder, bir şey demez; ama sanki: "Bu işler öyle damdan düşer gibi olur mu" demeye getirir; ama olan olmuştur bir kere... Çok mahzun olan Mikdâd'a o anda Efendimiz (sas) der ki: **"Bırakır mısın seni ben evlendireyim!"** Mikdâd: "Heyecanla; ne demek Ya Resûlullah! Sen birini bana münasip göreceksin de ben buna itiraz mı edeceğim?" Efendimiz (sas) der ki: **"Seni amcam Zübeyr'in kızı Dubâa**[48] **ile evlendireceğim!"** Mikdâd öyle bir sevinir ki üzüntü ile geldiği peygamberin huzurunda, bir yönü ile O'na (sas) damat olarak ayrılacaktır. Hemen kabul eder, Efendimiz (sas) kendisi bizzat bu işe taraf olarak Mikdâd'ı evlendirir.[49] Çok güzel bir evlilikleri olur; Allah (cc) bu evlilikten onlara *Abdullah* ve *Kerime* isminde iki çocuk nasip eder. Çocuklarından Kerime validemiz çok büyük bir alime olacaktır ve babasından bize hadisler nakledecektir.[50] Hani dedik ya, Efendimiz'in (sas) ona duyduğu sevgi diye, işte bu hadisede de yine bu sevgiyi görmek mümkündür.

[47] İbn Hacer, *el-İsâbe*, III, 1882; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, V, 243.
[48] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 264-265.
[49] İbn Hacer, *el-İsâbe*, III, 1882; İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 180.
[50] Ebû Dâvûd, *Kitâbu'l-Harac*, 30; Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, III, 235-236.

Hayatından Bazı Hatıralar

Mikdâd b. Amr, Bedir'den sonra da Uhud'da, Hendek'te, Hayber'de Tebûk'ta yani nerede kendisine ihtiyaç varsa orada, hep atının üzerinde İslâm'ın izzeti için gayret edip, yeri ve zamanı gelince de savaşıp durmuştur.[51]

Daha sonraları bir gün Efendimiz (sas) onu bir beldeye idareci olarak, vali olarak gönderdi. Görevini tamamlayıp gelince, Efendimiz (sas) ona sordu: *"Ey Mikdâd! İdarecilik nasıl bir şey?"* Mikdâd'ın verdiği cevap: "Ya Resûlullah! O iş bana göre bir iş değil?" Efendimiz (sas): "**Neden?**" dedi. Mikdâd dedi ki: *"Ya Resûlullah! Herkes etrafında pervane oluyor, herkes sana hizmet etmeye senin gözüne girmeye çalışıyor, o insanları öyle görünce anladım ki ben bu işi yapamayacağım. O iş çok sağlam durabileceklerin işi..."*[52] Bu sözlerden bile siz Mikdâd b. Amr'ın nasıl biri olduğunu anlayın.

Mikdâd b. Amr, Medine'ye geldiği ilk günlerde yaşadığı bir hatırayı bizzat kendi bize anlatıyor. Kendi lisanından dinliyoruz: "Ben, iki arkadaşımla birlikte Medine'ye geldim; açlıktan kulaklarımız duymaz, gözlerimiz görmez olmuştu. Kendimizi sahâbeye sunduk, kimse bizi kabul etmedi. Ondan sonra derhal Peygamberimize (sas) geldik. O alıp bizi evine götürdü. Baktık ki üç tane dişi keçi kapısında duruyor. 'Haydi, sağın ve sütü aramızda paylaşalım' buyurdu. Bizde sağmaya başladık. Herkes, sağıyor, payını içiyor, Allah Resûlü'ne (sas) de payını veriyordu. Resûlullah (sas) her gece bizim yanımıza geliyordu. O (sas) gece gelip selâm verirdi, kimseyi uyandırmazdı. Uyanık olanlara sesini duyururdu. Sonra Mescide gelir namaz kılardı, sonra döner gelir sütten kendisine ayrılmış payını içerdi. Bir gece bana şeytan geldi. Kendi payıma düşeni içmiştim, bana vesvese vererek dedi ki: 'Muhammed'e nasılsa ensâr geliyor, onu ziyaret ediyorlar. O nasılsa onların sunduğu ikramları kabul eder, bu süte ihtiyacı kalmaz.' Ben de buna aldanarak Peygamberimizin (sas) sütünü de içtim. İçtim ama içer içmez de pişman oldum. Bu sefer şeytan gelip bana yine vesvese vermeye başladı. İçimden şöyle bir ses geliyordu: 'Yazık sana! Muhammed'in sütünü de içtin, gelip onu göre-

[51] İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 180; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, V, 243.

[52] Hâkim, *el-Müstedrek*, 3/349; Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, I, 174.

mezse, sana beddua eder, sen de helak olup gidersin. Böylece hem dünyan hem de ahiretin berbat olur.'

Üzerimde bir örtü vardı; ayaklarıma örttüğümde başım; başıma örttüğümde ayaklarım açıkta kalırdı. O gece uykum kaçmış, bir türlü gözüme uyku girmiyordu. Arkadaşlarıma gelince, onlar bir suç işlemedikleri için mışıl mışıl uyuyorlardı. Derken Peygamberimiz (sas) geldi; her zamanki gibi selâm verdi. Sonra mescide gidip namaz kıldı. Sonra kendisine ayrılan sütü içmek için geldi, kabı açtı içinde bir şey bulamadı. Başını göğe kaldırdı. İçimden dedim ki: 'İşte şimdi bana beddua edecek ve ben de helak olacağım.' Fakat o, şöyle dua etti: **'Allah'ım! Beni doyuranı sen doyur. Bana içirene sen de içir!'** Hemen örtümü belime bağladım, bir bıçak alıp keçilerin en semizini Allah Resûlü (sas) için kesmeye karar verdim. Keçilerin yanına varınca, baktım hepsinin memesi sütle dolup taşmakta. Hemen süt sağılan kabı alıp, hepsini bir güzel sağdım, üstü köpükle kaplanıncaya dek doldurdum. Böylece Allah Resûlü'ne (sas) geldim; şöyle buyurdu: **'Bu gece sütünüzü içtiniz mi?'** 'Evet ey Allah'ın Resûlü! Biz içtik, siz buyurun için' dedim. İçti, sonra bana verdi. Ben: 'İç ey Allah'ın Resûlü!' dedim. İçti, yine bana verdi. Onun iyice doyduğunu anlayınca, ikramını kabul ederek içtim ve yere düşüp yığılana kadar güldüm. 'Dikkat et ey Mikdâd! Bir yerin açılmasın!' dedi. Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resûlü! Benim durumum şöyle şöyle oldu, böyle böyle yaptım.' Şöyle buyurdu Efendimiz: **'Bu, sadece Allah'ın bir rahmeti ve lütfudur, bana bildirseydin de arkadaşlarımızı da uyandırıp onlar da içselerdi, daha iyi olurdu.'** Dedim ki: 'Seni hak ile gönderene yemin ederim ki ben, seninle içtikten sonra insanların içmesine aldırmam." [53]

Beyhakî, yine bize çok önemli bir mesaj veren bir hadise nakleder. Mikdâd b. Amr, ticaret yaptığı birine vadesi belli 100 dinar borç vermiştir. Adam vadesinden birkaç ay önce getirir bu 100 dinarı Mikdâd'a öder. Mikdâd, vadesinden önce borcunu ödediği için tutar, adama 10 dinarı geri verir ve 90 dinar almış olur. Ama daha sonra bu yaptığından pişman olur, acaba doğru mu yaptım, yanlış mı endişesi ile gelir halini Efendimiz'e (sas) anlatır. Efendimiz'in (sas) sözü dehşettir. Ne der Efendimiz (sas) biliyor musunuz?

[53] Müslim, *Eşribe*, 31; Tirmizî, *Keyfe's-Selâm*, 26.

"Desene hem faiz yedin hem de faiz yedirdin." [54] Faiz konusunda hassasiyet budur. Sadece veren değil, alan, vesile olan da zem edilmiştir. [55]

Tebûk Gazvesi'nden sonra Mikdâd b. Amr, kendi kabilesinden olan yani Behra kabilesinden Müslüman olmak için Medine'ye gelen hemşehrileri ile özel olarak ilgilendi. Sayıları 13 kişi olan bu kabile mensuplarını günlerce evinde misafir eder ve onların İslâm'ı daha iyi öğrenmeleri için elinden geleni yapar. Bu tavrı ile koca bir kabilenin Müslüman olmasına sebep olur. [56]

Halifeler Dönemi'nde

23 yıl peygamberli günlerde; Efendimiz (sas) hep ondan razı ve memnun olmuş, kendisine biçilen rolü hakkı ile yerine getirmiş, işin neticesinde Efendimiz (sas) ondan razı olarak bu dünyadan gitmişti.

Hz. Ebû Bekir döneminde de aynı istikameti devam ettirmiş, cepheden cepheye koşarak; kendisine yakışanı yapmıştır. O sıkıntılı günlerde, irtidat hareketlerinin yayıldığı zaman dilimlerinde, Yemâme'de Yermûk'ta hep en ön saflarda olmuştur. Hz. Ebû Bekir (ra) tarafından, Kur'ân-ı Kerim'i bir araya getirme ve toplamakla görevlendirdiği heyetin içinde yer almış ve o hayırlı hizmette de epey emek ortaya koymuştur.[57]

Hz. Ömer döneminde de o fetihlerle dolu 10,5 yıllık bereketli günlerde de o hep aynı çizginin sahibidir. O günlerde birçok cephede yer aldıktan sonra Mısır fethi için Amr b. Âs, Hz. Ömer'den takviye birlik istediğinde Hz. Ömer: *"Sana dört bin asker ve her biri bin asker değerinde dört sahâbî gönderiyorum."* [58] diyerek bir mektup yazmıştır. Söze dikkat ettiniz mi? Dört bin asker ve her biri bin asker değerinde dört sahâbî... Kim bu dört sahâbî? *Zübeyr b. Avvam, Mikdâd b. Amr, Mesleme b. Muhalled ve Ubâde b. Sâmit...* Bu

[54] Beyhakî, *es-Sünen,* VI, 28.
[55] Câbir b. Abdullah (ra) şöyle diyor: "Rasulullah (sas), faiz yiyene ve yedirene, faizi yazana ve şahit olanlara lanet etti ve: 'Onların hepsi aynıdır' buyurdu." Müslim, *Müsakat,* 19.
[56] İbn Seyyidinnâs, *Uyûnü'l-Eser,* I, 247; Kastallânî, *Mevâhibü'l-Ledünniyye,* I, 320.
[57] Ya'kubî, *Tarihu'l-Ya'kubî,* II, 135.
[58] İbn Esîr, *el-Kâmil,* II, 515; Taberî, *Tarih,* IV, 346.

takviye birlik Mısır'a varmış ve Allah (cc) onların eliyle fethi nasip etmiştir. Hz. Ömer'in nazarında Mikdâd b. Amr'ın değeri işte budur. 1000 adam değerinde bir değer... Hz. Ömer yaralanıp yatağa düştüğünde yeni halifenin belirlenmesi için altı kişilik bir heyet seçmiş, Medine'nin güvenliğini de iki kişiye emanet etmişti. Onlardan biri Ebû Talha, diğeri ise Mikdâd b. Amr olmuştu. [59]

Hz. Osman döneminde o zor dönemlerde, Emevilerin devlet üzerindeki hâkimiyetinden rahatsız olsa da yeri hep Hz. Ali'nin yanı olsa da ümmetin vahdetine ve birliğine aykırı hiçbir tavrı olmamıştır. O günlerde de atının sırtındadır, yine cihad meydanlarındadır. Hicretin 28. yılı içlerinde Ümmü Haram, Ubâde b. Sâmit, Hz. Ebû Zer, Ebu'd-Derda, Mikdâd b. Amr ve daha onlarca sahâbî bugün Lübnan içerisinde kalan Akka limanından gemilerle Kıbrıs'a gelip, orayı fethetmişlerdir.[60] Ümmü Haram validemiz yıllar önce Efendimiz'in (sas) bir müjdesi gereği o sefer sırasında bineğinden düşüp şehit olmuş ve Larnaka'ya defnedilmiştir. Sahâbe dönüş yolunda ise bir rivayete göre Silifke, Anamur limanlarına gelip bu topraklarda bir müddet durmuş, sonra Şam'a dönmüşlerdir.[61] İşte bu vesile ile Mikdâd b. Amr'm ayak izleri de bir şekilde Anadolu topraklarına değmiş, onun ve diğer sahâbîlerin vesilesi ile Kıbrıs'a da iman tohumu ekilmiştir. Kıbrıs fethinin hemen öncesinde İfrikiyye fethine katılmış, Libya, Tunus, Fas toprağına imanın mesajlarını ulaştırmıştır. [62]

Sevinelim mi, Üzülelim mi?

Mikdâd b. Amr'ın Hz. Osman'ın hilafet günlerinde bizler için çok önemli bir mesaj taşıyan bir hatırası vardır. Mikdâd b. Amr bir gün oturmuş mescitte insanlarla sohbet ediyor. Tabiînden bazı zatlar, bir anda onu karşılarında görünce: "Ne mutlu Resûlullah'ı (sas) gören bu iki gözün sahibine... Keşke senin yerinde olsaydık ey Mikdâd! Keşke senin yaşadığın zamanda

[59] İbn Esîr, *el-Kâmil*, III, 72.
[60] Belâzürî, *Fütûhu'l-Büldân*, s. 179.
[61] el-Mağlûs, *Atlasü'l-Halifetü Osman b. Affân*, s. 152.
[62] İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, V, 243, 244.

ve zeminde biz yaşasaydık, o zaman biz de Allah Resûlü'nün sahâbesinden olur, bu şerefe nail olurduk" demişlerdir. Böyle bir temenniye Mikdâd b. Amr şöyle bir cevap vermiştir: *"Hayır, bunu istemeyin ve böyle demeyin. O zamanda yaşayıp, o zeminde yaşayıp imandan mahrum da gidebilirdiniz. Biz nicelerini gördük ki böyle gittiler. Ama siz görmeden O'na iman ettiniz. Bu büyük bir nimet size düşen ah vah etmek değil, size bahşedilen iman nimetinin şükrünü eda etmenizdir."* [63]

İşte Mikdâd'ın bilinci böyle bir bilinçti. O büyük insan Efendimiz'den (sas) bize 42 hadis nakletmiştir.[64] O hadislerden sadece bir tanesini size nakletmek istiyorum.

Nakledeceğim bu hadisi, başta Buhârî ve Müslim olmak üzere onlarca hadis kitabımız bize aktarırlar. Artık nasıl bir ortam oluştu ise bilemiyoruz, belki Üsame b. Zeyd'in yaptığı işin arkasından bu hadise olmuştur, onu da bilmiyoruz, ancak Mikdâd şöyle diyor: "Ben, Resûlullah'a (sas) dedim ki: 'Ya Resûlullah! Kâfirlerden bir adamla karşılaşsam ve onunla vuruşsak, o benim ellerimden birini kılıçla vurup koparsa, sonra da benim elimden kurtulmak için bir ağacın arkasına sığınsa ve: 'Ben, Allah için Müslüman oldum, dese, onu böyle dedikten sonra öldürebilir miyim?' Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: **"Hayır, iman sözünü söyledikten sonra artık onu öldüremezsin!"** dedi. Ben: 'Ey Allah'ın Resûlü! Adam benim iki elimden birini koparmış, ondan sonra belki benim elimden kurtulmak için, korkudan bu sözü söylemiş, böyle olsa bile ben onu öldüremez miyim?' Bunun üzerine Efendimiz (sas) buyurdular ki: **"Sakın öldürme, eğer onu öldürürsen; o, senin kendisini öldürmezden önceki durumundadır. Sen ise, onun o sözü söylemeden önceki durumuna düşersin!"**[65] Söz anlaşıldı değil mi? Yani onu öldürürsen bir insanı haksız yere öldüren bütün bir insanlığı öldürmüş gibi olur fehvâsınca[66] Allah korusun imanından olursun, o da mazlumen öldürüldüğü için mü'min olarak bu dünyadan çeker, gider.

[63] Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, s. 44.

[64] İbn Hazm, *Cevâmiu's-Sîre*, s. 260.

[65] Buhârî, *Meğâzî*, 12; Müslim, *Îmân*, 155; Ebû Dâvud, *Cihâd*, 95.

[66] *"İşte bu yüzdendir ki İsrailoğulları'na şöyle yazmıştık: Kim, bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir*

Efendimiz'in (sas) bu uyarısı vazifesi diriltmek olan Müslümanlara çok şey söyler, 'elini, kolunu, başını bile kaptırsan, feda etsen; sen diriltmeye devam etmeli, kurtarma adına çırpınmalısın!' mesajı taşır.

Tarihler hicrî 33'ü, miladî 653'ü gösterdiğinde Mikdâd b. Amr hastalanır yatağa düşer; birçok savaşa katılıp, ganimetler elde ettiği ve ticaretine de devam ettiği için epey malı mülkü vardır. Hemen varislerini çağırır, onları aralarında pay etmeden şöyle der: *"İstiyorum ki malımdan bir miktarını, Resûlullah'ın sevgililerine hediye olarak verip, öyle onun huzuruna gideyim. Bu maksatla, Peygamber Efendimizin hayatta kalan her hanımına yedi bin, Hz. Hasan (ra) ve Hüseyin'e (ra) ise on sekizer bin dirhem verilmesini istiyorum."*[67] Varisleri de bu vasiyeti yerine getirdiler. Sevgiyi görüyor musunuz, gönlün sevmesi elin vermesi ile belli olur; Mikdâd b. Amr, vefatına doğru yürürken attığı bu adımı, yüreğindeki sevginin ispatıdır.

Vasiyetinden çok kısa bir zaman sonra da 69 yaşlarında Medine'de bu dünyaya veda eder. Cenaze namazını Hz. Osman kıldırır ve Baki Kabristanlığı'na defneder.[68] Allah ebeden kendisinden razı olsun, bizleri de razı olacağı bu güzel yolun yolcusu kılsın inşallah...

Mikdâd b. Amr, bu bereketli hayatı ile bize çok şey söyledi, çok önemli mesajlar verdi. Özellikle onun aşk ve sevda adına söyledikleri ve yaptıkları gerçekten çok mühimdi. Ne demişti o büyük sözünde: *"Allah'ım senden tek isteğim, aziz olan bu dinin kıyamete kadar aziz kalmasıdır. Allah'ım, ben öleyim ama İslâm'ın zillete düştüğünü görmeyeyim."* [69]

Sadece bu söz bile onun hayatından alacağımız bir sürü mesaj olduğunun en büyük işaretidir.

---

canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur. Peygamberlerimiz onlara apaçık deliller getirdiler; ama bundan sonra da onlardan çoğu yine yeryüzünde aşırı gitmektedirler." Mâide 5/32.

[67] İbn Manzûr, *Muhtasar Tarihu Dımaşk*, XV, 221; Zehebî, *Tarih*, s. 419.

[68] İbn Hacer, *el-İsâbe*, III, 1882; İbn Sa'd, *Tabakât*, III, 182.

[69] Ebû Nu'aym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, I, 176.

MİKDÂD B. AMR'IN HAYATINDAN MESAJLAR

- Âlemlerin yegâne Rabbi olan Allah'ı, her şeyden ama her şeyden daha fazla sevmelisin ki Rabbin senin hayatında ve gündeminde istenilen düzeyde yer edinsin. Ne diyordu iman ettiğin Peygamberin: *"Allah katında değerinin ne olduğunu merak ediyorsan, kendi hayatında Allah'ın ne kadar yer edindiğine bakmalısın."* [1]

- Âlemlere Rahmet olarak gönderilen Peygamberini her şeyden; ama her şeyden daha fazla sevmelisin ki Allah da seni sevsin, âlemlere sevdirsin ve rızasına erdirsin. Ne diyordu senin iman ettiğin Peygamberin: *"Ben kişiye, annesinden, babasından, evladından, ehlinden ve nefsinden daha sevgili, öncelikli olmadıkça kâmil manada iman etmiş olamaz."* [2]

- En güzel örnek olan Peygamberinin, mübarek ellerinde yetişip en güzel örnekler olan sahâbe neslini herkesten ama herkesten daha çok sevmelisin ki onların yolunu yol, davalarını dava olarak edinebilesin. Ne diyordu senin iman ettiğin Peygamberin: *"Yıldızlar semanın emniyet vesilesi, ashâbım da ümmetimin emniyet vesilesidir. Benim ve onların yolunu izleyen asla dalalete sapmayacaktır."* [3]

- Bu aziz dini her şeyden; ama her şeyden değerli bilmeli; yüceliği ve kıymeti kadar sevmelisin ki aziz dinin izzetli mensubu olabilesin ve hakkıyla bu dini temsil edebilesin. Ne diyordu senin iman ettiğin Peygamberin: *"İslâm garip olarak doğdu ve garip olarak gidecektir. Müjdeler olsun o gariplere!."* [4]

- Hz. Âdem'den Efendimiz'e, O'nun pak ashâbından bugüne, bugünden son güne tüm iman ehlinin mensup olduğu risalet davasını her şeyden; ama her şeyden fazla sevmelisin ki bu kutlu yürüyüşün küçük bir halkası olabilesin. Ne diyordu senin iman ettiğin Peygamberin: *"Bir insanın hidayetine vesile olmak, yüzlerce kızıl tüylü deveden*[5] *veyahut üzerinde güneşin doğup battığı bütün toprakların fethinden daha hayırlıdır."* [6]

---

[1] Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 672.
[2] Buhârî, *İman*, 2; Müslim, *İman*, 69; Nesâî, *İman*, 114.
[3] Müslim, *Fezâilü's-Sahâbe*, 207; Tirmizî, *Fiten*, 45; İbn Mâce, *Ahkâm*, 27.
[4] Müslim, *İman*, 232; Tirmizî, *İman*, 13.
[5] Buhârî, *Meğâzî*, 39; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, V, 333.
[6] Hudarî, *Nûru'l-Yakîn*, s. 255.